

Uudet lukutaidot varhaiskasvatuksessa ja pedagogisesti vahva toimintakulttuuri

Sara Sintonen

Varhaiskasvatuksen näkökulmasta uudet lukutaidot ovat tärkeä osa lasten kasvun ja kehittymisen tukemista ja parhaimmillaan ne tulevat esiin toimintaan ja tekemiseen painottuvassa **pedagogisesti vahvassa toimintakulttuurissa**. Seuraavassa muutamia näkökulmia, joissa painopiste on opettajan omassa ajattelussa ja toiminnassa (ks. Nordström ym. 2022). Perustan ajatukseni opettajan (yhdessä muun henkilöstön kanssa) mahdollisuudelle oppia työssään. Vahvistamalla opettajien omia taitoja ja pedagogista osaamista voimme tukea uusien lukutaitojen edelleen kiinteämpää jalkauttamista osana pedagogisesti vahvaa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria.

Opettaja, **pohdi omaa toimintaasi** digitaalisten teknologioiden äärellä ja medialaitteiden parissa. Millaisen mallin annat lapsille? Lapset muodostavat käsityksiä ja lisäävät omaa ymmärrystään digitaalisesta toimintakulttuurista jo havainnoimalla ympärillään näkyvää ja koettavaa. Käytätkö monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti työssäsi erilaisia laitteita, tekstimuotoja ja modaliteetteja ja miten puhut ja suhtaudut niihin? Tuskaisena ja omia kykyjäsi epäilevänä, vai kiinnostuneena ja uteliaana? Pysähdy siis tarkastelemaan omaa toimintaasi ja suhdettasi käytössä olevaan digitaaliseen toimintaympäristöön. Pohdi myös, mitkä uusien lukutaitojen alueet ovat sinulle tutumpia ja mitkä vieraampia? Vältteletkö tai karsastatko joitain osa-alueita tämän vuoksi? Miksi jokin osa-alue tuntuu kenties erityisen haastavalta?

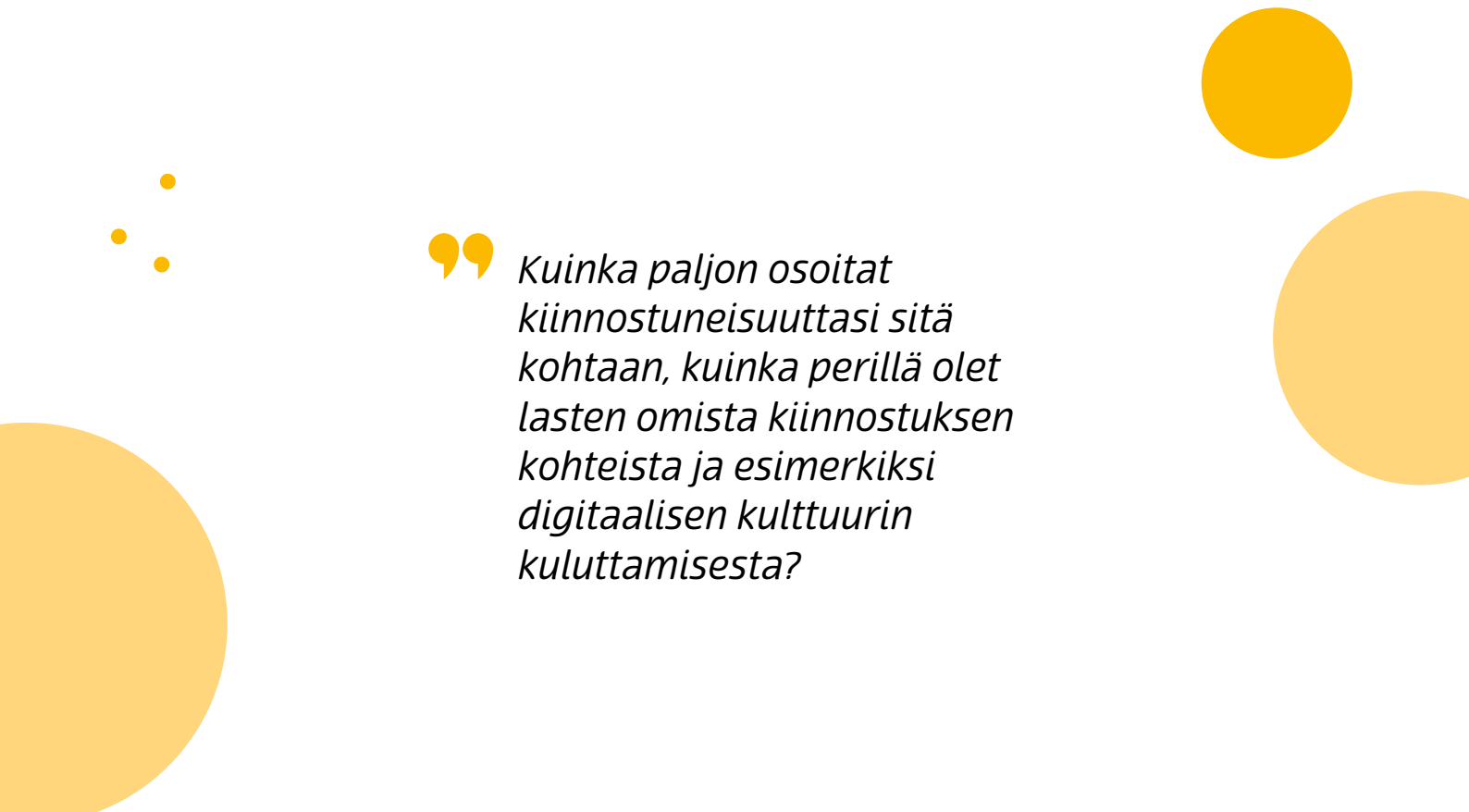
TYÖYHTEISÖPOLKUJA UUSIIN LUKUTAITOIHIN

Kuinka osaamisen kuvaukset tukevat työyhteisölähtöistä kasvatuksen ja opetuksen kehittämistä?

Artikkelisarjan asiantuntijanäkökulmat ja ammattilaisten esiin nostamat hyvät käytännöt tarjoavat ratkaisuja medialukutaidon, ohjelmointiosaamisen ja tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen edistämiseen työyhteisölähtöisesti varhaiskasvatuksesta perusopetukseen.

Tarkastele käytössä olevien **tekstimuotojen kirjoa** toimintakulttuurissanne. Onko tarjolla laajasti eri modaliteetteja ja materiaaleja? Oletteko ennemminkin vakiintuneet tiettyihin tekstityyppihin käyttö- ja toimintakulttuurissanne vai suhtaudutteko ennakkoluulottomasti erilaisiin vaihtoehtoihin, tekstimuotojen variaatioihin ja sisältöjen moninaisuuteen? Kannattaa myös tarkastella, ovatko erilaiset digitaaliset tekstisällöt pääosin aikuisten valitsemia ja tarjoamia vai onko lapsilla mahdollisuus vaikuttaa valintoihin ja kenties tehdä itsekin sisältöjä.

Lasten oma media- ja teknologiasuhde alkaa kehittyä jo varhain. Kuinka paljon osoitat kiinnostuneisuuttasi sitä kohtaan, kuinka perillä olet **lasten omista kiinnostuksen kohteista** ja esimerkiksi digitaalisen kulttuurin kuluttamisesta? Entä oletko ajatellut ja havainnut, kuinka lasten mediasuhde kehittyy myös vuorovaikutuksessa toisten, myös vertaisten, kanssa ja miten tämä näkyy toimintakulttuurissanne? Kuinka paljon esimerkiksi keskustellette lasten kanssa heidän omista media- ja teknologianäkemyksistään?

Kuinka paljon osoitat kiinnostuneisuuttasi sitä kohtaan, kuinka perillä olet lasten omista kiinnostuksen kohteista ja esimerkiksi digitaalisen kulttuurin kuluttamisesta?

Kun suunnittelette työyhteisössänne uusiin lukutaitoihin liittyen pedagogista toimintaa, pohtikaa, kuinka riippuvaisia olette omasta osaamisestanne (suhteessa esimerkiksi käytettävissä oleviin laitteisiin, materiaaleihin ja sisältöihin)? Voisiko joissain tilanteissa **lasten oma osaaminen ja asiantuntijuus** sekä heidän mahdollisuutensa opettaa myös toinen toisiaan saada enemmän sijaa? Entä miten eri mediat ja teknologiat tulevat osaksi lasten leikkiä?

Kysyä voi myös, kuinka **lasten oma sisällöntuottaminen** mahdollistuu ja ymmärretäänkö sen arvo esimerkiksi mahdollisuutena edistää yhdenvertaista oppimista? Lapset muodostavat merkityksiä monilla eri tavoilla ja oman mediasisällön tuottaminen voi monessa tapauksessa olla myös väylä ja mahdollisuus oman äänen kuuluviin saattamiselle. Monimodaalinen toiminta ja tekeminen vahvistavat myös kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa, kun esimerkiksi käsitystä itsestä tarinankertojana voidaan tukea mahdollistamalla eri modaliteeteilla kertomismahdollisuutta.

” Vuorovaikutus uusien lukutaitojen äärellä on avain moneen, samoin kuin luova, joustava ja ennakkoluuloton asenne.

Uusien lukutaitojen näkökulmasta pedagogisesti vahva toimintakulttuuriin liittyy **kokeileminen ja kokeilemiseen kannustaminen**. Monesti lasten kanssa työskennellessä ei lopputulos ja päämäärän tavoittelemisen olekaan yhtä merkityksellistä kuin itse prosessi ja tekemisen aikana havaittujen, keksittyjen ja toimintaan lisättyjen asioiden vaikutus. Eivätkö monet suuretkin keksinnöt ole syntyneet juuri sattuman kautta? Kiinnitä huomiotasi myös siihen, millaista palautetta annat työyhteisössäsi niin lapsille kuin toisille aikuisillekin sekä millaista palautetta itse saat.

Lopuksi voi todeta, että uusien lukutaitojen myötä pedagogisesti vahva varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri alkaa näyttäytyä aktiivisena toimintana, jossa opitaan toisilta yhteisen tekemisen ja toiminnan parissa, otetaan yhdessä asioista selvää ja kokeillaan uusiakin asioita, sekä osoitetaan kiinnostuneisuutta erilaisille yksilöllisillekin mieltymyksille ja mauille. Vuorovaikutus uusien lukutaitojen äärellä on avain moneen, samoin kuin luova, joustava ja ennakkoluuloton asenne.

Lähteet

Nordström, A., Sairanen, H., Byman, J., Renlund, J., & Sintonen, S. (2022). Widening text worlds in Finnish early childhood education. teoksessa H. Harju-Luukkainen, J. Kangas, & S. Garvis (Toimittajat), *Finnish Early Childhood Education and Care – A Multi-theoretical perspective on research and practice*, Springer.

Sara Sintonen

Kirjoittaja on dosentti, ja yliopistonlehtori Helsingin yliopiston kasvatustieteellisessä tiedekunnassa. Hän on myös Uudet lukutaidot -ohjausryhmän jäsen.